

VY_32_INOVACE_034

VÝUKOVÝ MATERIÁL zpracovaný v rámci projektu EU peníze školám

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Registrační číslo projektu: CZ. 1.07. /1. 5. 00 / 34. 0696

Šablona: III/2

Název: Politické ideologie I - prezentace

Vyučovací předmět: Občanská nauka

Ročník: 2.

Autor: Ing. Jiří Franc

Ověřeno ve výuce dne: dd. mm. rrrr

Třída: 2.C

Česká lesnická akademie Trutnov, střední škola a vyšší odborná škola

- **Anotace:** prezentace objasňuje pojem politická ideologie a shrnuje základní poznatky o liberalismu, konzervatismu, křesťanské sociální nauce, socialismu a komunismu. Prezentace obsahuje motivační otázky pro žáky, vyžaduje jejich aktivní zapojení do probíraných témat. Zjištění odpovědí vyžaduje jak práci s vlastní prezentací, tak využívání volně dostupných zdrojů informací.

Prezentace obsahuje ilustrativní obrazové materiály.

Součástí prezentace je seznam použitých informačních pramenů.

- **Autor:** Ing. Jiří Franc
- **Jazyk :** Čeština
- **Očekávaný výstup :** společenskovední vzdělávání
- **Speciální vzdělávací potřeby :** žádné
- **Klíčová slova :** politická ideologie, liberalismus, konzervatismus, křesťanská sociální nauka, socialismus, komunismus
- **Druh učebního materiálu:** prezentace
- **Druh interaktivity:** výklad
- **Cílová skupina:** žák
- **Stupeň a typ vzdělávání:** středoškolské odborné vzdělávání
- **Typická věková skupina:** 15 - 19 let

Politická ideologie

- Politická ideologie je **soubor myšlenek**, který usiluje o obecný a ucelený **popis lidské společnosti**.
- Tento soubor je nebo může být inspirací pro **praktický postup politického jednání** nějaké skupiny (občanského hnutí, politické strany, apod.).
- **Příklon k nějaké ideologii je vlastní každému z nás** – i když o tom neuvažujeme nebo se tomu dokonce snažíme bránit.
- Pojem vznikl v době francouzského osvícenectví (kon. 18. st.).
- **Pojem se často používá v hanlivém významu** – např. protiklad nějaké ideologie a „zdravého selského rozumu“.

- **Každá ideologie plní pro ty, kteří s ní souhlasí 4 základní funkce:**
  - Pomáhá **vysvětlovat politické události a jevy** (příčiny válek, krizí, ...).
  - Poskytuje **žebříček hodnot** (co je dobré a co zlé, co lepší, co horší, ...).
  - Stoupenci **přináší pocit sounáležitosti** (jsem příslušník té a té skupiny).
  - Nabízí **praktický program a cíle**.
- V praxi politických stran se v současnosti **málokdy setkáme s čistě ideologickým přístupem – strany se často přizpůsobují momentálním náladám voličů.**

Liberalismus

- Z lat. libertas či angl. **liberty** = **svoboda**.
- Vzniká a rozvíjí se **od 17. století v Anglii**.
- Ústřední hodnotou je **svoboda jednotlivce a otevřená společnost**.
- Svoboda **od státu, tradice a autority**.
- **Nepožaduje jejich zničení, ale jen omezení vlivu** .
- Vychází se z faktu, že **člověk se chová jako egoista a prospěchář** – zejména z tohoto důvodu je liberalismus **kritizován**.

- Důraz na nezasahování vlády do ekonomiky – vše má řídit „neviditelná ruka trhu“.
- **Teoretikové liberalismu** jsou např. významní světoví ekonomové Milton Friedman a Friedrich von Hayek, z filosofů Robert Nozick a John Rawls.
- **Politický program liberálů** obsahuje:
  - **Snižování daní**, které potlačují aktivitu podnikatelů.
  - Ochrana **proti vzniku monopolů na trhu**.
  - **Odstraňování bariér v mezinárodním obchodu** (rušení cel, kvót).
  - **Privatizaci veřejných služeb** (školství, zdravotnictví, sociální péče).
- **Liberalismus je v současnosti nejvlivnější ideologií.**

Konzervatismus

- Z lat. **conservare** = zachovávat.
- Objevuje se **koncem 18. století** jako **reakce na negativní stránky Velké francouzské revoluce**.
- Ústřední myšlenkou je **zachování tradičních hodnot a časem osvědčených princů života** společnosti – bránit ***status quo***, neboli stávající stav .
- Konzervatismus **není zcela proti společenskému pokroku**, ale rozhodně **odmítá překotnost, revolučnost, chaos, ...**

- Zakladatelem konzervatismu je anglický filosof **Edmund Burke (1729-1797)**.
- V moderní době jej rozdělujeme na:
  - **Libertariánský konzervativismus** spojovaný s důrazem na **volný trh s minimem regulace**, tak jak to praktikovali např. americký prezident [Ronald Reagan](#) nebo britská premiérka [Margaret Thatcherová](#).
  - **Tradiční konzervativismus reprezentovaný** např. německou kancléřkou [Angelou Merkelovou](#) a její Křesťanskodemokratickou unií (CDU) pro nějž je cílem tržní prostředí výrazně regulované státem, které zajišťuje četné sociální jistoty.

- **Politický program konzervativců obsahuje:**
  - **Ochranu a podporu tradiční rodiny**, kterou považují za ochránkyni klasických hodnot – láska, důvěra, vzájemná péče, úcta a zdroj jistoty pro její členy.
  - **Odmítání interrupcí, zvýhodňování svobodných matek, částečně či zcela i homosexuality.**
  - **Důslednost vůči extremismu, kriminalitě, drogovému obchodu, ...**
  - **Ochranu vlastnictví**, které poskytuje jistotu a poukazuje na úspěšnost jedince nebo rodiny.

- **Zejména v ekonomické sféře konzervativní strany často využívají liberální ekonomické teorie.**

Křesťanská sociální nauka

- Zejména **od druhé poloviny 20. století se katolická církev vyjadřuje k nejdůležitějším společenským problémům.**
- **Papež** jako nejvyšší autorita církve tak činí např. v **tzv. encyklikách** neboli papežských okružních listech.
- **Název encykliky vychází z jejích prvních slov v latině např:**
  - *Centesimus annus* = o demokracii, konzumní společnosti a ekologické krizi.
  - *Evangelium vitae* = o odmítnutí interrupce, antikoncepce a euthanasie.
  - *Divini Redemptoris* = o komunismu.
  - *Casti Connubii* = o křesťanském manželství.
  - *Pacem in terris* = o míru mezi všemi národy.
- Zvláště aktivní byl v tomto směru papež [Jan Pavel II.](#)

Jan Pavel II., vlastním jménem Karol Józef Wojtyła (1920 - 2005) byl zvolen v roce 1978 jako první papež neitalského původu po 455 letech.

Hrál významnou roli ve světové politice, je mu přisuzován podíl na zhroucení komunistických režimů ve střední a východní Evropě, také i na zlepšení vztahů katolické církve s judaismem a východními a anglikánskými církvemi

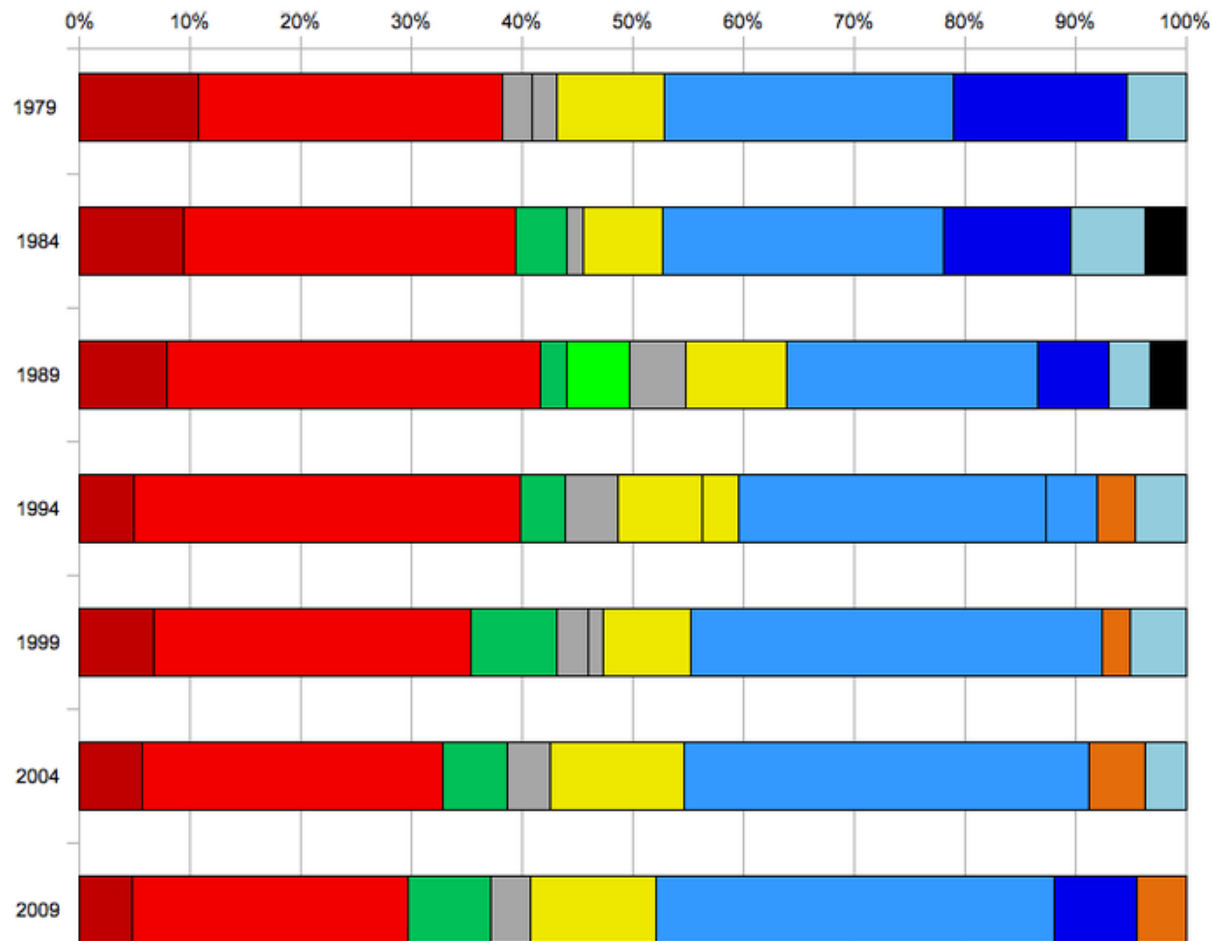
- Křesťanská sociální nauka **vychází z Písma, a spisů tzv. učitelů církve** – do současnosti 33 mužů a žen, které považuje katolická církev za své vzory.
- Hlavními myšlenkami jsou **křesťanské ctnosti** víra, naděje a láska, dále **soustředěnost na člověka, obecné dobro a solidaritu s ostatními lidmi**.
- **Křesťanskosociální politický program** obsahuje:
  - Podporu rodin, zvláště rodin s dětmi.
  - Odmítnutí interrupce, antikoncepce a euthanasie.
  - Vyvážení role člověka a neosobních tržních vztahů.
  - Vytvoření rovnováhy mezi svobodou a odpovědností.
  - Důraz na sociální spravedlnost a odpovědnost.
  - Požadavek na sociálně tržní hospodářství, nikoliv sociální stát.
- **Za obsahově nejbližší ideologii můžeme považovat konzervatismus.**

Socialismus

- Z lat. **socialis = družný, společenský.**
- **Socialistické myšlenky** nalézáme **v celé lidské historii** (např. již u Platóna) a proto nepřekvapí, že prodělaly **složité vývoj.**
- V 19. století se myšlenky socialismu **vzájemně ovlivňovaly s komunismem a anarchismem.**
- Ústřední hodnotou je **rovnost.**
- Hlavní myšlenkou je **kritika kapitalistického systému a jeho postupná přeměna (reforma) směrem k :**
  - **Sociální spravedlnosti.**
  - **Rovnosti příležitostí.**
  - **Skutečným svobodám.**

- Socialismus **odmítá nerovnoměrné rozdělení bohatství** a z toho plynoucí **růst sociálních rozdílů**.
- Socialisté **neusilují o úplné odstranění nerovností** (např. kompletní znárodněním soukromých firem), **ale o jejich zmírnění**.
- Na rozdíl od komunismu socialismus jednoznačně **požaduje zachování demokracie**.
- Nejvlivnější socialistické ekonomické teorie vytvořil anglický ekonom a guvernér anglické centrální banky **John Maynard Keynes** (1883-1946) – jeho dílo *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*

- **Politický program socialistů obsahuje:**
  - **Progresivní zdanění.**
  - Podporu **veřejných výdajů** (stát financuje např. velké stavby).
  - Podporu **plné zaměstnanosti** (na rozdíl od liberalismu).
  - Zachování **sociálních jistot** (minimální mzda, sociální dávky).
  - Podpora **odborů a občanských aktivit.**
  - **Všeobecný a rovný přístup ke vzdělání** (např. odmítání školného).
  - **Zachování veřejných služeb** (např. neprivatizovat státem garantované zdravotnictví, sociální služby či veřejnou dopravu).
- Na myšlenkách socialismu staví svůj program **strany sociálně demokratického typu**, které představují v EU dlouhodobě **jeden ze dvou nejvýznamnějších politických proudů.**

Historie politických skupin v Evropském parlamentu (1979-2009):

- Konzervativci/Křesťanští demokraté (CD, EPP (79-92), EPP (92-99), FE, EPP-ED)
- Konzervativci (C, ED, ECR)
- Sociální demokraté (S, SOC, PES, S&D)
- Komunisté/Krajní levice (COM, LU, EUL, EUL/NGL)
- Liberální/Centristé (L, LD, LDR, ERA, ELDR, ALDE)
- Národní konzervativci (UDE, EPD, EDA, UFE, UEN)
- Zelení (G)
- Zelení/Regionalisté (RBW (84-89), RBW (89-94), G/EFA)
- Heterogeneous (CDI, TGI)
- Nezávislí (NI)
- Euroskeptici (EN, I-EN, EDD, IND/DEM, EFD)
- Nacionalisté/Krajní pravice (ER, DR, ITS)

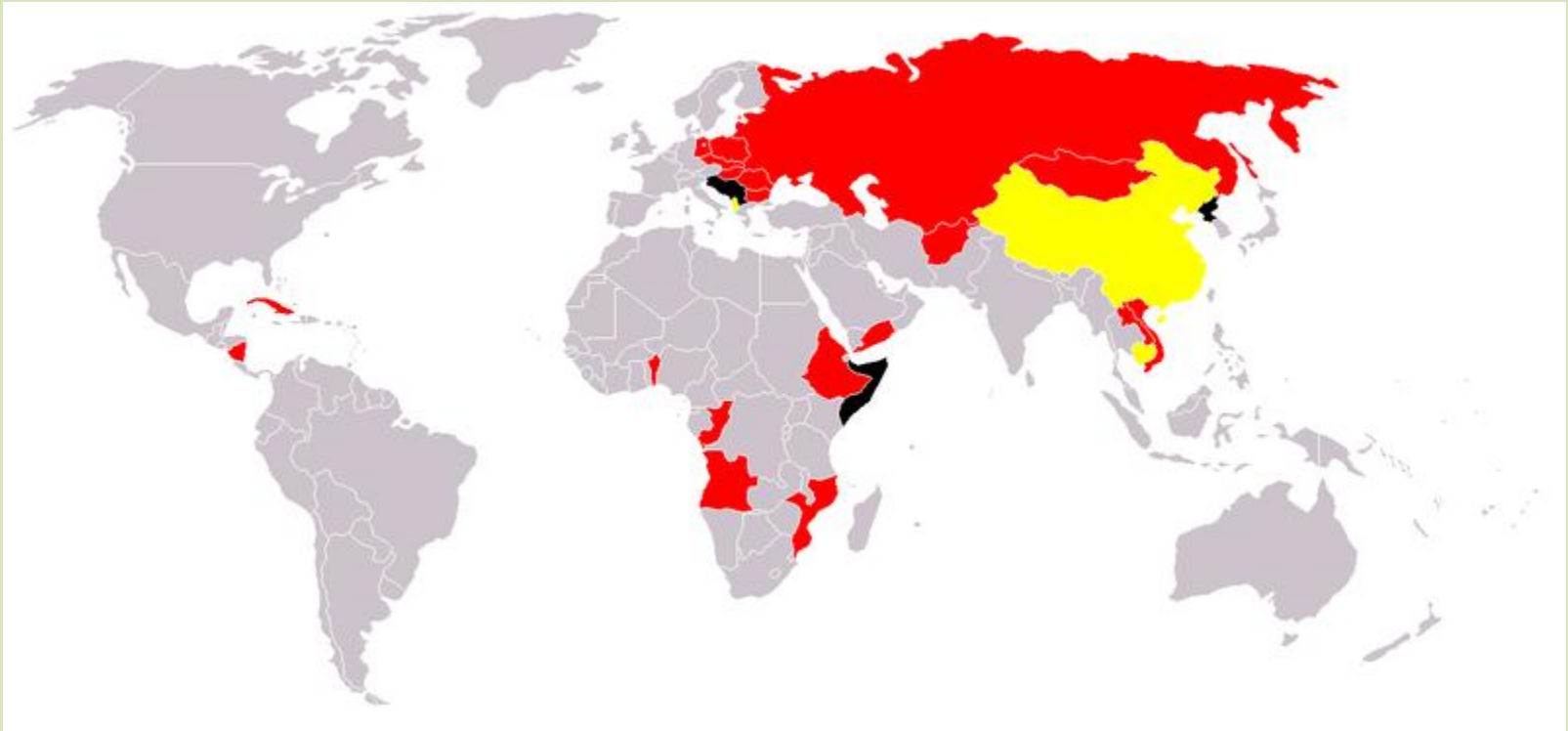
Komunismus

- Z lat. **communis** = **společný, obecný**.
- Komunistické myšlenky najdeme jak v Platonově *Ústavě*, tak v utopických dílech renesančních autorů – např. Thomas More (1478-1535) – dílo ***Utopia*** nebo Tomasse Campanelly (1568-1639) – dílo ***Sluneční stát***.
- Za zakladatele jsou však považováni autor ***Kapitálu*** a ***Komunistického manifestu*** [Karl Marx](#) a jeho přítel [Friedrich Engels](#).
- Jejich pokračovatelé, mezi nimiž vyniká **V. I. Lenin** a **J. V. Stalin** aplikovali komunistické myšlenky **do praktické politiky Sovětského svazu**, který vznikl po svržení ruské carské monarchie v roce 1917.
- Po skončení druhé světové války se stal **Sovětský svaz světovou mocností**, která určovala životy lidí v mnoha zemích včetně tehdejšího Československa.

ВЫШЕ ЗНАМЯ МАРКСА, ЭНГЕЛЬСА, ЛЕНИНА и СТАЛИНА!

Komunistické státy v době studené války (cca 1947-1991) – červený je SSSR a jeho sféra vlivu, žlutá ČLR a její spojenci, černé nezávislé režimy.

Komunistické státy sice dopřávaly lidem rozsáhlé sociální jistoty a vzdělání, avšak mnohde za cenu brutálního potlačování vlastního obyvatelstva – desítky milionů mrtvých to jasně dokládají. **Spodní hranice počtu obětí komunistického režimu v Československu je cca 6000.**

- Ústřední hodnotou je **kolektivní vlastnictví výrobních prostředků a odmítnutí třídních rozdílů.**
- I u socialismu je **kritizován kapitalistický systém, komunismus však počítá s revoluční (násilnou) likvidací kapitalistického systému** jako výsledkem neúnosného vykořisťování dělníků.
- Komunismus je **z podstaty nedemokratický**, počítá s potlačováním práv jednotlivce většinou.
- **Politický program** komunistů obsahuje:
  - **Znárodnění výrobních prostředků.**
  - **Státem plánované hospodářství.**
  - Vytvoření **silného, pečovatelského státu.**
  - **Velký rozsah státem hrazených služeb.**
  - **Malá nebo žádná tolerance vůči jiným ideologiím.**

- V postkomunistických zemích se **komunistické strany většinou přejmenovaly**, v Česku nikoliv.
- I více než 20 let po pádu totalitního režimu zůstává **v ČR komunistická strana relativně silným uskupením** – v pěti volbách do poslanecké sněmovny získala podporu v rozmezí **10-18 % hlasů**.

Otázky

1. Charakterizujte pojem politická ideologie.
2. Jaké základní funkce ideologie plní?
3. Která z politických ideologií je v současnosti nejvlivnější?
4. Porovnejte liberální a socialistický politický program.
5. V kterých zemích světa v současnosti vládou strany praktikující komunistickou ideologii?

V prezentaci jsem využil následujících zdrojů:

- DAVID, R., *Politologie*. 5. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005
- ANZENBACHER, A., *Úvod do filozofie*. 2 vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ideologie>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Politick%C3%A1_ideologie
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Neviditeln%C3%A1_ruka_trhu
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Liberalismus>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Konzervatismus>
- <http://kebrle.cz/katdocs.htm>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/U%C4%8Ditel_c%C3%ADrkve
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Ronald_Reagan
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Socialismus>
- http://www.communisme-bolchevisme.net/images_urss_soviet_posters.htm
- http://cs.wikipedia.org/wiki/John_Maynard_Keynes
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:CommunistSplit.png>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Komunismus>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:EP_Groups_1979-2009.png
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Thomas_More
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Margaret_Thatcherov%C3%A1
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkelov%C3%A1
- <http://www.volby.cz/>
- <http://www.stem.cz>